

Людмила Дениско

КОСТЯНТИН ДУМИТРАШКО - БІБЛІОТЕКАР КИЇВСЬКОЇ
ДУХОВНОЇ АКАДЕМІЇ

У 1994 р. минає 180 років від дня народження Костянтина Думитрашка, талановитої та високоосвіченої людини, одного з перших україномовних поетів, професора словесності Київської духовної семінарії, бібліотекаря Київської духовної академії (1870 - 1886).

Він народився на Полтавщині в родині священика. Вчився в Переяславському духовному училищі, Полтавській семінарії. Київську духовну академію закінчив зі ступенем магістра богослов'я.

Деякі відомості про К.Думитрашка знаходимо в таких джерелах, як «Воспоминания о воспитании в духовно-учебных заведениях» та «Галерея портретов» В.І.Аскоченського, де є портрет і Костянтина Даниловича - молодої, хворобливого вигляду людини.

І.Ф.Павловський та Д.Д. Языков зробили спробу дати бібліографію робіт К. Думитрашка та літератури про нього. Однак перший не вказує згадуваної автобіографічної праці «Воспоминания о воспитании в духовно-учебных заведениях» (1865), другий - опублікований вірш «Чуприна і борода» (1886). Обидва автори, зазначимо, не подають бібліографії його публіцистики.

Створюється враження, що вони черпали відомості про Думитрашка тільки за такими джерелами, як «Очерки истории украинской литературы XIX ст.» (М.І.Петрова), некролог з приводу смерті Думитрашка (Ф.Лободи), збірник «Пятидесятилетний юбилей Киевской духовной академии». Тимчасом тоді, коли вийшли друком словники Д.Д.Языкова (1889) та І.Ф.Павловського (1912), вже з'явилися «Биографическая справка» в альманахах «Зоря» (1886) та «Українська муза» (1908), «Історія літератури руської», Ч.2 О.Огоновського (1889), замітка М.Комарова «По поводу стихотворения «Хома та Ярема» (1895), «Нариси історії української літератури» І.Франка (1910), «Отзыв о сочинении г. Петрова «Очерки истории украинской литературы XIX ст.» М.Дашкевича (1889).

Крім надрукованих у журналі «Маяк» віршів (1843), було опубліковано «Часы», «Поминки», «Змій». Серед творів Думитрашка українською мовою (друкувалися під ім'ям Копитька) вирізняється поема «Жабомишодраківка».

За словами більшості дослідників творчості поета, він займає в українській літературі «скромне місце», адже його вірші написано за взірцем Котляревського і Гулака-Артемовського, проте в них уже було застосовано всі розміри тонічного віршування та вперше використано гекзаметр. Народ любив вірші Думитрашка, записував їх, передавав із вуст в уста. Приміром, твір «До карих очей» дійшов до наших часів як народна пісня.

У 40-х роках К.Думитрашко захопився збиранням і записом українських народних пісень, допомагав М.Максимовичу їх видавати. Особисто записав, зокрема, «Думу про Корсунську битву», пісні «Ой їздив чумак сім год до Дону», «Ой у полі криниченька». Він добре володів німецькою мовою і латиною. Першим переклав українською мовою «Молитву Маргарити» із «Фауста» Гете, написав за наслідуванням Овідію «І вдома і в гостях».

На жаль, повної бібліографії творів Думитрашка не існує до сьогодні. Створюючи «Краткий биографический словарь ученых и писателей Полтавской губернии», І.Ф. Павловський спирався тільки на некролог. Н.Дашкевич закидаючи М.Петрову в тому, що він витягнув із безодні забуття напівзабутих і зовсім маловідомих письменників, посилається на те саме джерело.

Найцікавішими, з нашого погляду, працями про К.Думитрашка є: глава з «Очерков истории украинской литературы XIX столетия» (М.І. Петров), некролог з приводу смерті К.Думитрашка (підписаний криптонімом П.), «Бурлеск і трагедія в українській поезії першої половини XIX ст.» (Г.А.Нудьга), стаття «До генезису першого українського перекладу «Батрахомахії» (П.С.Стрільців).

УРЕ (1961) подає коротеньку інформацію про Костянтина Думитрашка, при цьому пере-

плутує його з Тимофієм Думитрашком Раїчем. Цю прикрість виправлено у виданні УРЕ за 1980 р. Найповнішу й найточнішу інформацію подано в «Українській літературній енциклопедії».

Як одного з кращих випускників академії, Думитрашка було призначено викладачем словесності в Київську духовну семінарію, що найбільш відповідало його покликанню. Це була поетична і художня натура з різноманітними обдаруваннями: він любив грати на гітарі й співати, писав олією та аквареллю. Цікавий, скажімо, портрет гетьмана Сагайдачного.

Романтик за натурою, він намагався вкласти «живинку» в сухі форми семінарської риторики й піітики і вмів зацікавити слухачів своїм предметом, про що свідчать численні спогади його учнів. У 1846, 1850, 1857 рр. Думитрашко викладав словесність сербам, за що його було нагороджено орденом Такова 3-го ступеня.

Думитрашко прослужив у семінарії понад 30 років. Основну роботу поєднував з виконанням обов'язків помічника інспектора закладу, його інспектора, а також редактора (пізніше - помічника головного редактора) журналу «Руководство для сельских пастырей», що видавався цією установою.

Київська духовна академія на початку 70-х років XIX ст. була у розквіті. Її бібліотека - одна з найбільших в Україні того часу - мала 11903 назви - 24978 книжок, 300 назв рукописів. Коли в ній відкрилася вакансія бібліотекаря, 56-річний Думитрашко подав прохання щодо служби, яке було задоволено.

Швидко освоївшись з новими обов'язками, поринув у справи церковно-археологічного історичного музею, що діяв на базі бібліотеки.

Музейну діяльність Думитрашка оцінюють по-різному: позитивно (Ф.Лобода) і негативно (М.Петров). Хто з них правий? На нашу думку - Ф.Лобода. І от чому.

Питання про необхідність відокремлення музею від бібліотеки піднімалося неодноразово. Обидві установи розрослися, і Думитрашко, добре розуміючи наслідки цього, ставив питання про своє звільнення від обов'язків директора музею (його прохання було задоволено тільки в 1877 р.)

У квітні 1874 р. архієпископом Макарієм було здійснено ревізію. Щодо бібліотеки перевіряючий дійшов такого висновку: не вимагати від студентів дозволу помічника ректора на одержання книг; книги видавати у зручний для відвідувачів час; для поповнення відділу рукописів передавати в нього цінні книги й рукописи з інших соборів та монастирів.

Було створено комісію з викладачів, яка б оцінювала ці книги. Приймати їх мав бібліотекар та його помічники (В.Вишинський, пізніше - П.Слюсаревський).

В академії неодноразово поставало питання про створення друкованого алфавітного й систематичного каталогів, вироблялися правила опису, визначалося коло каталожних відомостей. Активну участь у цьому брала Рада академії та її Комісія. Бібліотекарем та його помічником було підготовлено до друку кілька варіантів алфавітного каталога.

У протоколі Ради академії від 16 січня 1876 р. є зауваження комісії по перевірці загального алфавітного каталога. Їх можна вважати правилами по його складанню, настільки детально й точно визначено коло необхідних даних про книги. За цими правилами працюємо сьогодні і ми.

У 1879 р. комісія розглянула питання, пов'язане з обладнанням читальні для викладачів. В Інституті рукопису збереглася виписка з протоколу Ради КДА пану бібліотекарю від 30 січня 1879 р. У ній вперше визначаються завдання для читальні, характер довідкової літератури, правила роботи з книгою (працювати в залі дозволялося тільки з олівцем) та ін.

Організована у тому ж році комісія з приводу розширення будівель КДА, запропонувала перенести актовий зал у новий корпус, а конгрегаційний (актовий) приєднати до приміщення бібліотеки. Питання щодо браку місця для книг ставив і Думитрашко, вважаючи, що треба збільшити кількість шаф, вилучити рукописні твори студентів і призначену для продажу бібліотеку тощо. Але комісія не підтримала фахівця з багатим життєвим і практичним досвідом.

На початку 1879 р. він одержав чин колезького радника за вислугу літ, а восени - орден св. Володимира 4-го ступеня за 35-річну бездоганну службу. Нагороджений також медаллю в пам'ять про війну 1853 - 1856 рр., орденами св. Анни 2-го і 3-го ступенів. Були й інші заохочення.

При такій увазі керівництва до Думитрашка насторожує обмаль відомостей про нього в офіційній літературі. Зокрема, у відгуку М.Петрова про твір К.Білецького «Русские писатели-беллетристы нынешнего века из воспитанников Киевской академии» читаємо: «Про двох з них, саме про Я.К.Амфітеатрова та К.Д-а, він говорить тільки мимохідь і на те має ґрунтовні причини». Чому б Петрову, який визнавав літературний талант Думитрашка і з яким працював, не написати про цю людину детальніше, ширше? Проте цього чомусь не зроблено.

Дивує, що в протоколах Ради академії жодного разу не згадується публіцистична діяльність Думитрашка, хоча про надруковані праці викладачів було прийнято доповідати наприкінці кожного року.

Тим часом Костянтин Данилович не полишав співробітництва з журналами «Руководство для сельских пастырей», «Полтавские епархиальные ведомости». З 70-х років він постійно друкував

рецензії на нові книги, які є взірцем рекомендаційної бібліографії з духовної літератури (приміром, відгук на книги «Последние дни Иерусалима» де Сольсі у перекладі К.Л.Кустодієва, «Изъяснение Божественной литургии» київського митрополита Арсенія, рецензія на «Полный месяцеслов Востока» та ін. Зразком бібліографічного огляду книг різних авторів можуть слугувати «Заметки о путешествиях по святым местам Палестины», «Слова, помещенные в книгах житий святых». Був він також одним із бібліографів київського митрополита Євгенія Болховітінова.

Часто друкував Думитрашко статті з практичного богослов'я («Матеріали для церковного бесідування с прихожанами», «Матеріали для бесід священика с прихожанами о св. апостолах» тощо).

У 1883 р. Рада академії знову повернулася до питань, колісь піднятих Думитрашком. Цього разу вони були вирішені позитивно. З виходом

нового «Устава православных духовных академий» (квітень 1884 р.) було створено комісію для написання посадової інструкції бібліотекаря. Він, зокрема, був зобов'язаний сприяти роботі всіх комісій, вивчати суть назрілих питань, займатися обслуговуванням студентів та їхніх наставників, іноді й осіб з інших навчальних закладів.

Думитрашко віддавався роботі до останку і мало турбувався про матеріальне забезпечення. Відійшовши в небуття, він лишив дружину й троє дітей без засобів до існування.

Урочиста похоронна відправа відбулася в церкві Києво-Братського монастиря. Щиро опечалені товариші, учні, колеги супроводили його труну на Шековицький цвинтар.

Звичайно, життя і діяльність такої цікавої особистості, як Думитрашко, потребує тривалого дослідження, і заслуговує на спеціальну монографію. Сподіваємось, що цей невеликий нарис про нашого колегу частково зарадить втіленню цієї думки.

Література про К.Думитрашка.

1. Антична література: Зразки старогрецької та римської художньої літератури / Упоряд. О.Г. Білецький. - К., 1938. - С. 106.
2. *Аскоченский В.И.* Галерея портретов // Акты и документы, относящиеся к истории КДА. Отд. III. - Т.5. - С. 292-293.
3. *Бойко І. З.* Українські літературні альманахи і збірники XIX - поч. XX ст. - К., 1967. - С.165, стовп. 1215 - 1224.
4. *Брокгауз Ф.А., Эфрон И.А.* Энциклопедический словарь. - СПб., 1893. - Т.21. - С.229.
5. *Брокгауз Ф.А., Эфрон И.А.* Новый энциклопедический словарь. - СПб., /б.г.- Т. 16. - С.892.
6. *Дашкевич Н.П.* Отзыв о сочинении г. Петрова «Очерки истории украинской литературы XIX столетия» // Записки имп. АН. - 1888. - Т.59, кн.1. - С. 271, 287 (Отчет о 29-ом присуждении наград графа Уварова).
7. Неизвестное стихотворение К.Д.Думитрашко // Киев. старина. - 1895. - № 5. - С. 152 - 155.
8. Журнал собрания конференции Киевской духовной академии за 1839 год // Акты и документы, относящиеся к истории КДА, отд. III. - Т. 5. - С. 256, 265, 288.
9. *Зеров М.* Твори: В 2 т. - К., 1990. - Т.2. - С.43, 46 - 47, 49.
10. *Комаров М.* Незданые стихотворения К. Д.Думитрашкова // Киев. старина. - 1894. - № 9. - С. 458 - 463.
11. *Комаров М.* По поводу стихотворения «Хома та Ярема» // Киев. старина. - 1895. - № 3. - С. 100-101.
12. *Комаров М.* Бібліографічний покажчик нової української літератури (1798 - 1883) // Рада. - 1883. - С. 366-460.
13. *Лобода Ф. (Лебединцев Ф.Г.)* Константин Данилович Думитрашков. Некролог // Киев. старина. - 1886. - № 5. - С. 188-191.
14. *Лобода Ф. (Лебединцев Ф.Г.)* Мимолетное знакомство мое с Т.Гр. Шевченком и мои об нем воспоминания // Киев. старина. - 1887. - № 11. - С. 573.
15. Листи до Т.Г. Шевченка 1840 - 1861 / Упоряд. М.Ф.Козацька. - К., 1962. - С.138.
16. *Маркевич А.* Письмо в редакцию // Киев. старина. - 1895. - № 2. - С. 48-49.
17. *Нудьга Г.А.* Бурлеск і трагедія в українській поезії першої половини XIX ст. - К., 1959. - С. 22, 27-29, 583-588.
18. *Нудьга Г.А.* «Все б тільки вами я любовавсь» // Друг читача. - 1988. - 10 листопада. - С. 7.
19. *Нудьга Г.А.* Пародія в українській літературі. - К., 1961. - С. 102.
20. Отчет о состоянии Киевской духовной академии за 1870 - 71 учебный год. - К., - 1871. - С. 5, 25.
21. Отчет о состоянии КДА за 1879 - 80 учебный год // Тр. КДА. - 1880. - Т. 3. - Прилож. - С. 1-60.
22. Отчет о состоянии КДА за 1883 - 84 учебный год. - К., 1885. - 58 с.
23. Отчет о состоянии КДА за 1885 - 86 учебный год // Тр. КДА. - 1887. - Т.1. - № 2. - С. 157-201.
24. *Павловский И.Ф.* Краткий биографический словарь ученых и писателей Полтавской губернии с половины XVIII века. - Полтава, 1912. - С. 66-67.
25. *Петров Н.И.* Отзыв о сочинении К. Билецкого «Русские писатели - беллетристы нынешнего века» // Тр. КДА. - 1880. - Т.3. Протоколы. - С. 301.
26. *Петров Н.И.* Очерки истории украинской литературы XIX столетия. - К., 1884. - С.72 - 77 // Ист. вестн. - 1880. - Т.3. - № 9. - С. 43 - 49.
27. *Петров Н.И.* Тридцатилетие церковно-исторического и археологического общества при КДА // Тр. КДА. - 1903. - Т.1. - С. 134-151.
28. Пятидесятилетний юбилей Киевской духовной академии. 28 сентября 1869. - К., 1869. - С. 415 // Тр.КДА. - 1869. - Т.4. - № 11 (прилож.). - С. 415.
29. Константин Данилович Думитрашков: Некролог // Киев. епархиальные ведомости. - 1886. - № 10. - С. 454-458.
30. Русский биографический словарь. - СПб. - 1905. - С. 718-719.
31. Спогади про Шевченка / Упоряд. А.І.Костенко. - К., 1958. - С. 52, 614, 632.
32. *Стрільця П.С.* До генезису першого українського перекладу «Батрахомахиї» // Інземна філологія. - 1968, вип.17. - С.99-103.
33. (Біографічна довідка) // Українська муза. - 1908. - № 12. - Стовп. 1215 - 1216.
34. Українська радянська енциклопедія. - К., 1961. - Т. 4. - С. 368
35. Український радянський енциклопедичний словник. - К., 1966. - Т.1. - С. 652.
36. Українська літературна енциклопедія. - К., 1990. - Т.2. - С. 125-126.
37. Украинская советская энциклопедия. - К., 1980. - Т.3. - С. 481-482
38. *Франко І.* Зібрання творів: У 50 т. - К., 1984. - Т. 41.
39. *Франко І.* Нариси історії українсько-руської літератури - Львів, 1910. - С.144.
40. *Х.Л. Костянтин Данилович Думитрашко: Посмертна згадка - Зоря.* - 1886. - №11 - С. 192-193.
41. *Языков Д.Д.* Обзор жизни и трудов покойных русских писателей. - Вып. 6. Русские писатели, умершие в 1886 году. - СПб. - 1889. - С. 50-51.

Літературні твори К.Д.Думитрашка

1. Жабомышодражівка (Батрахомиомахія). На нашу руську мову перештопав К.Д. Изд. Аскоченский. - СПб. - 1859. - 29 с.
2. Змій Золотоноша. Часи. Поминки // Укр. муз. - 1908. - № 12. - Ствп. 1215-1224.
3. Іуда на Великдень або Агличанці у чорта в гостях 1854 року. Щиголь // Киев. старина. - 1894. - № 9. - С. 460-463.
4. Ой їздив чумаки сім год по Дону. Ой у полі криниченька! - Золотоноша: - Маяк, 1843. - Т.7. - Кн. 14. - С. 56-59.
5. Пісні літературного походження / Упоряд. В.Г.Бойко, А.Ф.Омельченко. - К., 1978. - С. 244, 471.
6. Украинские народные песни. Ч.1. Изд. М.Максимович. - М., 1834. - С. 175, 176, 179, 180.
7. Часы // Киев. старина. - 1895. - № 2. - С. 48-49.
8. Чуприна и борода. - Зоря. - 1886. - № 11. - С. 193; Чуприна и борода // Киев. старина. - 1905. - № 5. - С. 154-155.

Рукописи

1. Копытькови вирши. - Ф. I.7381.
 2. Малороссийские стихотворения и проза. 1850 г. - Ф. I.2874.
- Праці К.Д.Думитрашка, надруковані в журналі «Руководство для сельских пастырей»**
1. Исторические сведения о разрешительной молитве над умершим. - 1860. - № 19. - С.11.
 2. Поучения св. Димитрия Ростовского как пособие для нынешних проповедников. - 1860. - № 41. - С. 150.
 3. Поучение о храме Божиим. Наше житие на небесах. - 1864. - № 3. - С. 67-74.
 4. Замечание о церковной проповеди для простого народа. - 1861. - № 20.
 5. Отношение обучения детей грамоте к пастырскому учительству. - 1861. - № 35. - С. 6-16.
 6. В какой форме священник может предлагать народу свои пастырские наставления вне церковной кафедры. - 1861. - № 38. - С. 104-116.
 7. Особенности церковного произношения. - 1862. - № 23. - С. 169-188.
 8. Несколько слов о малороссийских сочинениях духовного содержания. - 1863. - № 35.
 9. Пределы участия приходских священников в деле народного образования. - 1865. - № 2. - С. 44-55.
 10. Библиографическая заметка. - 1865. - № 3. - С.80 - 87.
 11. Свадебные обычаи, требующие отменения. - 1865. - № 4 - С. 128-134.
 12. Воспоминание о воспитании в духовных учебных заведениях. - 1865. - № 33. - С. 620-631; № 35. - С. 653-667.
 13. Священник Михаил Николаевич Соловьев. - 1865. - № 36. - С. 21-28.
 14. Местные меры к улучшению быта духовно-учебных заведений. - 1865. - № 37. - С. 36-44.
 15. Изъяснение одиннадцатого члена символа веры. - 1865. - № 44. - С. 260 - 268, -№ 45. - С. 285-292.
 16. Вести из разных епархий. - 1865. - № 45. - С. 292-301.
 17. Исторические сведения об изобретении и совершенствовании письма и книгопечатания. - 1865. - № 50. - С. 484-501.
 18. Изъяснение двенадцатого члена символа веры. - 1865. - № 52. - С. 554-563.
 19. Материалы для церковного собеседования с прихожанами в праздник всемирного воздвижения честного и животворящего креста Господня. - 1866. - № 37. - С. 43-51.
 20. О современных недостатках проповеднического произношения. - 1866. - № 41. - С. 204-215.
 21. Два слова по поводу перемещения Костромской семинарии в собственное здание. - 1866. - № 43. - С. 273-277.
 22. Успехи православия в России в настоящем году. - 1866. - № 49. - С. 498-503.
 23. Поучение в неделю святых праотцев. - 1866. - № 50. - С. 513-519; № 51. - С. 537-563.
 24. Вести из разных епархий. - 1866. - № 50. - С. 548-553.
 25. Библиографические заметки. - 1866. - № 8. - С. 266-283.
 26. Гомилетические заметки. - 1867. - № 7. - С. 245-249.
 27. Исторические сведения о чудотворной иконе Пресвятой Богородицы Феодоровской. - 1867. - № 12. - С. 431-437.
 28. Материалы для поучения в день святого славного великому-

- ценника победоносца и чудотворца Георгия. - 1867. - № 18. - С. 642-650.
29. Беседы о сотворении мира и человека - 1867. - № 36. - С.6-12; № 38. - С. 63-69; № 40. - С. 133-137; № 44. - С. 281-290; № 45. - С. 344-356; № 46. - С. 371-384
30. Историческое сведение о жизни и трудах митрополита Киевского Евгения (Болховитинова). - 1867. - № 51. - С. 611-622.
31. Беседы об именах Богоматери в день Собора Пресвятой Богородицы. - 1867. - № 52. - С. 648-654.
32. Замечания о «сказании, какими святыми, каковыс благодати исцеления от Бога подаются и когда память их бывает». - 1867. - № 19. - С.14- 22; № 22. - С. 136 - 144; № 25. - С. 221-230; № 29. - С. 397-410.
33. По случаю смерти А.С.Шемеритинского. - 1867. - № 32. - С. 497-504.
34. Беседа в день обрезания Господня. - 1868. - № 1. - С. 10-14.
35. Народные обычаи при рождении и крещении младенцев, требующие отменения. - 1868. - № 25. - С. 239-243.
36. О правах и обязанностях диаконов в отношении к церковным богослужениям. - 1868. - № 32. - С. 480-493.
37. В пособии при изъяснении символа веры. - 1868. - № 36. - С. 1; № 40. - С. 132-152; № 43. - С. 233 -246; № 45. - С. 321 - 334; № 49. - С. 510-521; № 50. - С. 544-558; № 51. - С. 581-597; № 53. - С. 674-690.
38. Народные поверия и обычаи при смерти, погребении и поименовании христиан, требующие уничтожения. - 1868. - № 39. - С. 108-116.
39. Поучения в день святой Великомученицы Екатерины. - 1868. - № 48. - С. 461-468.
40. Обличение в христианской проповеди. - 1869. - № 10. - С. 370-380; - № 11. - С. 399 - 408; № 3. - С. 466-479; № 15. - С. 538 - 547; № 18. - С. 16-36; № 22. - С. 153-165; № 25. - С. 252-268; № 32. - С. 514-528.
41. Материалы для бесед священников с прихожанами о св. апостолах. - 1869. - № 26. - С. 294 - 310; № 39. - С. 125-131; № 45. - С. 315-321; №48. - С. 425-437.
42. Об импровизации в церковной проповеди (по поводу статьи П Фаворова). - 1869. - № 41. - С. 191-200
43. Поучения в день введения во храм Пресвятой богородицы - 1869. - № 47. - С. 381-384.
44. Истинные вселенские соборы в сопоставлении с нынешним мнимо-вселенским собором в Риме. - 1870. - № 47. - С.411. - 418; 1871. - № 20. - С.80 - 90; № 23. - С. 197 - 206.
45. Народные песни духовного содержания. - 1872. - № 36. - С. 24 - 41; № 37. - С. 61-73; № 43. - С. 281-297.
46. Библиография (Отзыв на соч. «Изъяснение Божественной литургии» Высокопреосвящ. Арсения, митрополита Киевского. - К., 1874). - 1874. - № 22. - С. 147-158.
47. Библиография (Отзыв на соч. «Призвание Авраама и церковно-историческое значение этого события» Н.Щеголева). - 1874. - № 29. - С. 336-349; № 30. - С. 371-389; № 32. - С. 435-441; № 34. - С. 480-491.
48. Библиографическая заметка (Рец. на книгу де Сольси в пер. К.Л.Кустодиева «Последние дни Иерусалима» - Т.1- 2) . - 1874. - № 43. - С. 243-257.
49. О народных заклинаниях и заговорах (Отзыв на книгу П.Ефименко «Сборник малороссийских заклинаний» 1874, напечатанной в «Чтениях» за 1874 г., янв. - март) . - 1874. - № 45. - С. 305-321.
50. Библиография (Рец. на кн. «О должностях священнослужителей церкви Христовой». Изд. П.Поспелова. - К., 1875). - 1875. - № 21. - С. 111-121.
51. Краткое историческое сведение о церковном уставе. - 1875. - № 24. - С. 208-217; № 26. - С. 254 - 260.
52. Слова, помещенные в книгах житий святых, как пособие для пастырского проповедничества. - 1875. - № 36. - С. 13 - 23.
53. Жена священника - приходская матушка. - 1875. - № 36. - С. 23 - 28.
54. История и значение постов православной христианской церкви. - 1875. - № 42. - С. 185-200.
55. Библиография (Рец. на кн. «Полный месяцеслов Востока. - Т.1 - 2, М., 1875). - 1876. - № 18.С. - 20- 29 - № 23 - С. 169 - 181

56. Значение пастырского служения в христианской церкви, по учению священного писания и отцов церкви. - 1876. - № 27. - С. 272 - 287.
57. Слова, помещенные в книгах житий святых. - 1876. - № 31. - С. 381 - 385.
58. О церковно-народном месяцеслове. - 1876. - № 37. - С. 37 - 55.
59. О чудотворных иконах Пресвятой Богородицы, празднуемых и чтимых русской церковью. - 1876. - № 47. - С. 387 - 404; № 49. - С. 461 - 472.
60. Симбирские чувашы и их религиозное состояние (Рец. на кн. Мальхова). - 1879. - № 25. - С. 183 - 195.
61. Библиография (Рец. на кн. «Пастырский голос» П. Затворницкого. - Вып. 2). - К., 1880. - № 6. - С. 166 - 176.
62. Библиография (Рец. на кн. «Слова и речи к Холмско-Варшавской пастве Леонтия, архим. Холмского и Варшавского»). - Варшава. - 1881. - № 36. - С. 17 - 23.
63. О заклинаниях. - 1881. - № 48. - С. 337 - 349.
64. Заметки о путешествиях по святым местам Палестины. - 1882. - № 29. - С. 308 - 320; № 31. - С. 365 - 374.
65. Библиографическая заметка (О двух новых книгах). - 1882. - № 48. - С. 353 - 358.
66. Надгробные песнопения преп. Ефрема Сирина. - 1884. - № 29. - С. 367-372; № 35. - С. 573-581; № 32. - С. 465-469; № 37. - С. 69-75.

Праці К. Думитрашка, надруковані в журналі «Полтавские епархиальные ведомости»

1. Библиографическая заметка (По поводу «Поучений на малорос- сийском языке» свящ. Иоанна Бобченко. - Х., 1863). - 1863. - № 9. - С. 233 - 242.
2. Несколько слов о малороссийских сочинениях духовного содержания. - 1863. - № 21. - С. 331-339.
3. Святочные колядки и вирши. - 1864. - № 1. - С. 13-21.
4. Воспоминания о воспитании в духовно-учебных заведениях. - 1865. - № 19. - С. 217 - 245.
5. Благочинные прежнего времени. - 1865. - № 23. - С. 391-400.

Наталія Солонська

ОЛЕНА АПАНОВИЧ

Ім'я вченої, письменниці, громадського діяча, кандидата історичних наук Олени Михайлівни Апанович широко відоме в Україні. В 1994 р. вона стала лауреатом Державної премії ім. Тараса Шевченка. Це - подія і для ЦНБ ім. В.І.Вернадського. Майже чотирнадцять років працювала О.М.Апанович старшим науковим співробітником у Відділі рукопису Бібліотеки (тепер - Інститут рукопису).

Олена Апанович - випускниця філологічного факультету Харківського педагогічного інституту. Закінчила історико-архівну аспірантуру і працювала шість років у Центральному державному історичному архіві України.

-Моїми вчителями, - розповідає Олена Михайлівна, - були Кость Гуслистий (директор ЦДІА) і Федір Шевченко, які прищепили мені любов і пієтетне ставлення до архівних джерел, до архівної роботи взагалі. Кость Григорович прилучив мене до унікального Архіву Коша Запорозької Січі (КЗС) і я друге своє життя пережила історією запорозького козацтва, що стало провідною темою моєї наукової роботи (захистила кандидатську дисертацію про зв'язки запорозьких козаків у російсько-турецькій війні 1768-1774 рр.) Надрукувала ряд статей про козацтво. Беру участь у виданні поки що першого тому Архіву КЗС.

Протягом 22 років О. Апанович працювала в Інституті історії АН УРСР. Для написання наукових робіт вивчала документальні джерела в архівах Москви, Ленінграда, Харкова, Запоріжжя, Одеси, Дніпропетровська, а також у рукописних відділах різних бібліотек. Науковій роботі віддано 50 років.

- По-суті, все моє життя, - підкреслює вчена, - пов'язане з архівами, де я працювала як дослідник-історик і як спеціаліст-архівіст, обробляючи, упорядковуючи й описуючи архівні фонди. Завідуючи відділом давніх актів, набула

спеціальності палеографа - тобто вміння читати скоропис (навіть, крім історії України, здавала палеографію як кандидатський мінімум), і це мені дуже придалося для роботи в Бібліотеці.

У 1972 р. її, білоруску за походженням, було звільнено з Інституту історії за вільнодумство, спротив ідеологічним догмам, захист національних інтересів України. Разом з нею з тих самих причин вигнали з роботи вчених, якими нині пишається наша наука: Олену Компан, Михайла Брайчевського, Ярослава Дзира.

Майже рік Олена Михайлівна не могла влаштуватися на роботу за фахом. Нарешті її зарахували у Відділ рукописів ЦНБ.

- Часто доводилося обробляти й описувати, - згадує Апанович, - архівні та інші рукописні матеріали з розсипу, не фондовані. В основному до мене потрапляли старовинні палеографічні документи, а також іноземними мовами, що лежали у відділі десятиліттями нерозібрані.

Під час опрацювання проймаєшся дивним почуттям: ти ніби крихітна зв'язуюча ланка між тим часом, що був, і тим, що буде. Те, що моєю роботою користуватимуться інші дослідники, мене завжди зобов'язувало. Навіть технічну операцію - оформлення обкладинок (в архівах її переважно здійснюють лаборанти), я виконувала акуратно. Процес був нецікавий. Для натхнення доводилося вигадувати якийсь «манок». Утім, підкреслюю, я ніколи не робила того, що було не до душі.

Крім архівних фондів, доводилося освоювати й складну, нову для мене технологію обробки й опису особистих фондів діячів культури. За цю науку вдячна колегам-ветеранам Тетяні Воронковій та Інні Лисаченко.

Вивчати чернетки, розбирати різні почерки, скоропис - виснажлива праця. Однак якнай-детальніше, лаконічно, але вичерпно намагалася